

Rauni Viukari 90 vuotta: Evinsalon lomasaari toi helsinkiläistyön Kukkialle

Peruskoulun pioneeri

LUOPIOINEN

Peruskoulu on suurimpia suomalaisia menestystarinoita. Se on taannut kaikille syntyperään tai varallisuuteen katsomatta mahdollisuuden edetä niin pitkälle kuin omat kyvyt riittävät. Näin on hyödynnetty pienen kansakunnan parhaat voimavarat ja mahdollistettu nopea nousu hyvinvointivalttioksi.

Suomi löytyy kerta toisensa jälkeen kansainvälisten kouluvvertailuiden kärkisijoilta. Peruskoulun ansiosta erotumme muista maista siinä, että heikoimmatkin oppilaat saavat laajan maan joka kolkassa hyvät perustaidot. Suomalaisesta peruskoulusta käydään edelleen ottamassa oppia eri puolille maailmaa.

Luopioislainen **Rauni Viukari** (omaa sukua Salmi) kuuluu peruskoulun pioneereihin. Hän ehti vuonna 1966 aloittaa Aitoossa kolmevuotisen kokeilukeskikoulun, kunnes Luopioisista tuli yksi kahdeksasta peruskoulun kokeilukunnasta.

– Saimme kouluhallitukselta vihiä, että voisimme ruveta kokeiluperkouluksi, Rauni Viukari muistelee.

Rauni Viukari oli 13-vuotias, kun hän saapui Kukkiin kultaiseen saareen ensimmäistä kertaa loman viettoon.

Häntä kiehoi peruskoulussa juuri tasavertaisuus: kansakoulun jälkeen ei enää eroteltaisikaan parempia oppilaita keskikouluun ja heikompija kansalaiskouluun. Erottelun sijaan käyttöön otettiin tasokurssit. Kielissä ja matematiikassa oli mahdollisuus lukea laajempi tai suppeampi oppimäärä. Alkuun oli tarjolla myös keskitaso.

– Ruotsin sijaan oli mahdollisuus valita kotitaloutta, teknistä työtä tai tekstiilityötä. Ajatuksena oli, että sellaiset, joilla ei ole lukupäätä, saavat keskittyä käytännön aineisiin.

Peruskoulussa kaikille annettiin mahdollisuus yrittää. Tämä näkyi koulun ilmapiirissä.

– Minulle on jäänyt mieleen se innostus, joka vallitsi sekä oppilaissa että opettajissa, Rauni Viukari muistelee.

Oppilaat imivät tietoa, sillä he ymmärsivät koulutuksen merkityksen ja etuoikeutetun asemansa. Heidän vanhemmilteen ei ollut tarjottu samanlaista tilaisuutta porskuttaa elämässä eteenpäin.

Aivan kaikki eivät peruskoulun hienoutta ymmärtäneet. Isojen talojen varakkaampi väki oli huolissaan siitä, mistä jatkossa saataisiin rengit ja piit; kuka tekisi työt, jos kaikista koulutetaan herroja. Tilojen koneellistuminen tosin teki tämän huolen nopeasti turhaksi.

Yläaste aloitti Anna Tapion koululla

Rauni Viukari oli vetänyt lukuvouden 1966–1967 kokeilukeskikoulua Anna Tapion koulun vanhassa puurakennuksessa. Hän opetti kaikkia aineita musiikkia, liikuntaa ja äidinkieltä lukuun ottamatta.

Peruskoulukokeilu aloitettiin vuonna 1967 aivan yhtä tyhjää. Jopa kalusteita ja opetusvälineitä haalittiin Luopioisten lakkautetuilta kyläkouluilta.

Mitään mallia ei ollut, mutta kahdeksan kokeilukoulua pitivät tiiviisti yhteyttä toistensa kanssa. Kokouksia riitti pitkin maata, sillä lähin kokeiluperkoulu oli Pirkkalassa.

Peruskoulu aloitti keskikoulukokeilun tapaan Anna Tapion koululla. Aitoon koululle järjestyi tilaa yläkoulua varten, kun viitos- ja kuutosluokat siirrettiin kirkonkylän koululle.

Toissa vuonna Luopioisten yläaste lopetettiin ja oppilaat siirtyivät Anna Tapion koululle, jossa koulu oli 45 vuotta aiemmin alkanut. Viimeisten vuosien aikana yläaste ei ollut kunnalle ylpeydenaihe, vaan pieni ja kallis yksikkö. Eläkepäiviinsä eli vuoteen 1983 saakka koulua johtanut rehtori seurasi haikein mielin koulun hidasta kiihtymistä.

– Aikanaan koulussa oli kol-

me rinnakkaisluokkaa, mutta viimeisinä vuosina ei tahdottu saada yhtä luokkaa kokoon. Kun oppilaita ja opetustunteja on vähän, kouluun on vaikea löytää päteviä opettajia, Rauni Viukari harmittelee.

Auton lavalla ylioppilaskirjoituksiin

Rauni Viukari on paljasjalkainen helsinkiläinen. Hän oli 16-vuotias, kun talvisota keskeytti opinnot.

– Alkuun kaikki oli sekaisin. Kun Helsinkiä pommitettiin, neljän koulun oppilaat koottiin Vanhan kirkon puistoon, Viukari muistelee.

Ensimmäisten pommitusten tuhot opettivat suojautumaan. Viukari lähti äitinsä, sisarensa ja veljensä kanssa viimeisellä bussilla Pornaisiin, jossa perheellä oli kesäpaikka. He elivät siellä talven ajan sotaa paossa.

Viukari kirjoitti tyttönorssista ylioppilaaksi vuonna 1944. Koulu oli silloin evakossa Systeemissä, paitsi viimeisen vuoden lukiolaiset, jotka matkustivat sinne vain ylioppilaskirjoituksiin. Myös matka kirjoituksiin oli hieman toisenlainen kuin nykypäivänä.

– Ensin mentiin junalla Lahteen ja siitä jatkettiin kuorma-autolla, jota piti välillä työntää matkalla, Viukari muistelee.

Kirjoitusten jälkeen Viukari työskenteli pari vuotta vakuutusyhtiö Suomessa sekä muuttaman kuukauden oikolukijana rikostutkimuskeskuksessa.

Unelma lääkärin ammatista piti heittää, koska isän kuoltua siihen ei olisi ollut varaa. Niinpä Viukari pyrki Helsingin yliopistoon eläintieteelliseen tiedekuntaan.

Hän päätti opiskella aineenopettajaksi ja aloitti vuonna 1946 maantiedon sekä kasvi- ja eläintiedon opinnot. Kesäisin ja vapaa-ajalla hän suuntasi Luopioisten Kukkialle, joka oli kymmenen vuoden aikana tulut entistä tärkeämmäksi.

Kukkian kultaisen saaren kulta-aika

Rauni Viukari oli 13-vuotias helsinkiläistyttö, kun hän matkusti perheensä kanssa ensi kertaa Luopioisiin kesän viettoon.

Parikymmentä vuotta aiemmin Eino Leino oli raitistumassa ja sotaa paossa Kukkialla. Runoilija lomaili Ahosaassa, joka sijaitsee Kukkian suurimman saaren Evinsalon edustalla. Monet muutkin taiteilijat olivat seuranneet Eino Leinon jälkiä ja löytäneet kirkasvetisen Kukkian. Heistä monet asuivat täyshoidossa Evinsalossa, johon Salmenkin perhe päätyi.

Kesävieraat ovat jättäneet

taloon jälkensä. Seinillä on heidän maalauksiaan ja vieraskirjan ensilehdillä Larin Kyöstin kirjoittama runo.

Evinsalo oli luontoa rakastavalle helsinkiläistyttölle paratiisi, mutta matka sinne kaikkea muuta. 1930-luvun mutkaiset soratiet olivat koettelemus matkapahoinvointiin tapuvaiselle Viukarille.

– Tarvitsin pussia viimeistään Oitista tai Mommilasta alkaen. Eikä matkantekoa ainaakaan helpottanut se, että veli söi vieressä hyvällä ruokahalulla, Viukari muistelee.

Matka Evinsaloon kulki Puutikkalan kautta, sillä tie ja silta saareen valmistuivat vasta 1950-luvun lopulla.

– Meidät haettiin veneellä Puutikkalasta. Kesävieraista asui talossa ja aitoissa. Tuossa vieressä oli urheilukenttä, jossa me lapset urheilimme: juoksimme ja hyppäsimme korkeutta. Ja uimme tietysti paljon, Rauni Viukari muistelee.

Hän varttui 16-vuotiaaksi nuoreksi neidiksi niiden kolmen kesän aikana, jotka perhe vietti Evinsalossa. Helsinkiläisvieras keräsi kasvionsa koulua varten Evinsalosta ja kulki isäntäperheen tyttären kanssa haeskelemassa lehmä, jotka laidunsivat saarella.

Kesävieraiden ansiosta Evinsalo oli täynnä elämää. Kukkian

kultaisessa saarella elettiin kultaista aikaa.

Viukarin perheen tyttären Kyllikin kanssa ystäväystynyt Rauni palasi Evinsaloon itseksensä, olihan hän Kyllikin pojan Teron kummikin. Ja veti Evinsaloon toinenkin syy, hänen veljensä **Matti**. 77 vuotta sitten ensikerran tavannut paris-

Sinitiainen on Rauni Viukarille tärkeä lintu. Hän teki gradunsa ortodoksisen hautausmaan sinitiaisista. Posliinimaalauksesta innostuttuaan hän maalasi sinitiaisen maljakon kylkeen.

KYLILTÄ

kunta pitää taloa edelleen.

Sillan valmistuttua saattoi lähteä töihin

Rauni Viukari oli lähes valmis maisteri, kun hän muutti Evin-saloon vuonna 1950. Ensimmäiset yhdeksän vuotta hän hoiti lapsia ja kotia. Tytöt **Ulla** ja **Leena** syntyivät 1951 ja 1952, pojat **Jyrki** ja **Ari** 1957 ja 1958. Tyttäret asustavat Helsingissä, mutta molemmat pojat rakensivat kotitilan maille.

Evinsaloon valmistui silta ja tie vuonna 1957. Sen ansiosta saaresta saattoi käydä muualla töissä.

– Minusta alkoi tuntua, että opinnot menevät hukkaan, jos en lähde töihin. Sitten huomasin lehdestä ilmoituksen, jossa Pälkäneelle haettiin maantiedon ja biologian opettajaa.

Viukari jätti hakemuksensa viime hetkellä.

– Yhteiskoulun rehtori **Lauri Teivainen** oli opiskelukaverini Helsingistä. Hän valitteli, miksen hakenut ajoissa; hän oli jo ehtinyt luvata paikan **Pekka Jalkaselle**.

Viukari aloitti opettajan uransa Valkeakoskella, johon Teivainen lähetti hänen paperinsa. Tie tehdaskaupunkiin oli mutkainen ja kelirikkoaikaan karmeassa kunnossa.

maa perinnettä uudella mallilla. Tilalle ei enää otettu vieraita täyshoitoon, vaan rannoille rakennettiin mökkejä, jotka vuokrattiin aluksi viikoksi, myöhemmin vuodeksi kerrallaan.

Ensimmäiset kolme mökkiä valmistuivat vuonna 1970. Sen jälkeen nousi pari mökkiä joka vuosi. Pojat ovat jatkaneet mökkien vuokrausta, ja nyt vuokramökkejä on kaikkiaan parikymmentä.

Alkuun vuokrausta hoiti Lomarengas, jolla oli hyvät yhteydet Saksaan. Evinsalon kesistä tuli kansainvälisiä, sillä Saksan lisäksi kesävieraita tuli monesta muustakin Euroopan maasta.

– Monista kesävieraista tuli hyviä ystäviä, ja parhaat ovat käyneet täällä jo yli 30 vuoden ajan, Viukari sanoo.

Kolme kautta valtuustossa

Kansankynttilät tunnetaan aktiivisina ihmisinä. Myös Rauni Viukari on ehtinyt olla monessa mukana.

Kun kunnan päättäjät eivät tahtoneet ymmärtää millaisia mikroskooppeja koululle tarvitaan, hän lähti valtuustoon vahtimaan koulumäärärahoja. Viukari istui kolme kautta Luopioisten valtuustossa sitoutumattomana edustajana.

– Pahimmillaan piti kiertää Tampereen kautta, kun suoraan ei päässyt.

Viukari asui viikot Valkeakoskella. Joustava rehtori järjesti lukujärjestykseen vapaapäivän keskelle viikkoa, ja Viukari pääsi käymään kotona kahdesti viikossa.

1950-luvun lopulla paperitehdaspaikkakunnalla elettiin kasvun aikaa. Tämä näkyi myös luokkahuoneessa, jonka välineet olivat viimeisen päälle.

– Vahtimestari esitteli minulle ensimmäisenä päivänä, että Valkeakosken keisari on ne lahjoittanut. Ihmettelin alkuun, mikä tällainen keisari on, mutta seuraavasta päivästä alkaen tiesin, että kyse oli tehtaan johtajasta **Juuso Waldenista**.

Neljän Valkeakosken vuoden jälkeen Lauri Teivainen soitti ja kertoi, että hänet oli valittu Venäläiseen kouluun. Pälkäneelle tarvittiin kiireesti pätevää seuraajaa.

Valkeakoski ei olisi halunnut päästää opettajaa lähtemään juuri lukuvuoden alla, mutta Viukari halusi Pälkäneelle, koska työmatka puolittuisi ja töissä pystyisi käymään kotoa käsin.

Viukari opetti yhteiskoululaisille ja lukiolaisille 1960-luvun puolivälissä kolmen vuoden ajan maantietoa ja biologiaa, kunnes kotikuntaan Luopioisiin alettiin puuhata omaa koulua.

Täyshoito mökkien vuokraukseksi

Evinsalo oli lomasaari, kun Rauni Viukari saapui sinne ensi kertaa vuonna 1936.

Rauni ja Matti Viukari jatkoivat edellisen sukupolven aloitta-

Luopioisten Säästöpankin hallitusta hän johti tärkeässä vaiheessa. Pankkia kosiskeltiin Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankkiin, mutta Viukari ja isännistö halusivat pitää pankin itsenäisenä. Tämän päätöksen ansiosta Luopioisissa toimii nykyisin kasvava Aito Säästöpankki. Pälkäne sen sijaan menetti oman säästöpankkinsa pankkikriisissä.

Viukari oli harrastanut lapsena partiota. Kun Pälkäneellä ei ollut tyttölippukuntaa, hän perusti sellaisen.

Kun Viukari kiinnostui sukututkimuksesta, hän perusti oman yhdistyksen.

Ja kun Kukkian rannoilla huolestuttiin kunnan suunnitelmista vetää viemäriputki Aitoosta Luopioisiin, hän kutsui Kukkian tilasta huolestuneita koolle. Kukkian suojeluyhdistys perustettiin Viukarin pöydän äärellä 7. tammikuuta 1996.

Yhdistys sai **Pekka Laineesta** pontevan puheenjohtajan. Vaikka yhdistys on saanut paljon aikaa, järvi on nuhraantunut vähitellen. Sekä mökkiläiset että maatalous ovat lisänneet kuorimitusta.

– Rannat on tiiviisti rakennettu, ja mökeillä käytetään paljon enemmän vettä kuin kantoveden aikaan. Myös maatalous on muuttunut, ja välillä peltoja lannoitettiin turhan ronskilla kädellä, Rauni Viukari sanoo.

Eläkepäivillään Rauni ja Matti Viukari ovat matkustelleet ahkerasti. Myös tällä viikolla on edessä yllätysmatka, joka juhlistaa Rauni Viukarin maanantaista 90-vuotispäivää.

SHL TOMMI LILJEDAHL